

DÉVAVÁNYA VÁROS GYERMEKJOGI STRATÉGIÁJA

2015

Bevezetés

Déaványa Város Önkormányzata Gyermekjogi Stratégiáját az ENSZ 1989. november 20-án elfogadott Gyermekjogi Egyezményével összhangban alkotta, melynek célja a gyermekek jelenlegi életminőségének javítása jogaikat elismerésével és azok tiszteletben tartásával, és ezzel egy jobb társadalom megteremtése számukra és a jövő nemzedékek számára.

Általános Alapelvek

A gyermekek jogai azon emberi jogok egy részét képezik, amelyek betartására az Európai Uniót (EU-t) a gyermekek jogairól elfogadott ENSZ-egyezmény, valamint az emberi jogok európai egyezménye kötelezi. Az EU ezen kívül az Alapjogi Chartában kifejezetten elismerte a gyermekek jogait.

A gyermekjogokat még messze nem ismerik el világszerte, és még mindig vannak a gyermekeknek olyan alapvető szükségletei, amelyeket nem elégítenek ki, mint pl. a megfelelő táplálékhoz, az alapvető orvosi ellátáshoz vagy az oktatáshoz való jog. Emellett sok gyermeket kényszerítenek munkára, és sok gyermek esik az emberkereskedelem áldozatává vagy gyermekkatonaként kénytelen harcolni fegyveres konfliktusokban.

Annnyiban szerencsésnek mondhatjuk magunkat, hogy a helyi Gyermekjogi Stratégia kidolgozásában számos, fentebb említett nehézséggel a szerencsésebb politikai, geopolitikai környezetben nem kell szembenézni, ugyanakkor az EU-ban felmerülő specifikus problémák között megtaláljuk a hátrányos helyzetű (pl. roma) gyermekek társadalmi kirekesztettségét, a gyermekkereskedelmet, az interneten terjedő gyermekpornográfiát, valamint gyermekek olyan gyógyszerekkel való kezelését, amelyeket nem vetettek alá előzetes teszteknek. Uniós tagságunk révén természetesen ezek a problémák nem állnak meg az országhatáron, ezért a helyi stratégia kidolgozásában velük foglalkozni szükséges.

Az emberi jogokkal és közelebbről a gyermekjogokkal kapcsolatos régi hagyományokra és elkötelezettségére alapozva az EU megfelelő súllyal rendelkezik ahhoz, hogy elérje a gyermekjogokat a nemzetközi porondon is az őket megillető fő helyen kezeljék, és elősegítse, hogy kiemelt figyelmet kapjanak a gyermekek szükségletei, a szociális védőháló európai modelljének, értékeinek, valamint az EU egyéb programjainak kihangsúlyozásával.

Az EU bel-és külpolitikáján belül megvalósítandó, a gyermekjogok védelmére irányuló stratégiát terjeszt elő. A stratégia a következő különös célkitűzések köré épül:

- a meglévő politikák és eszközök kihasználása;
- a jövőbeli EU-fellépés prioritásainak meghatározása;
- a gyermekek jogainak figyelembevétele az EU valamennyi kül- és belpolitikájában („mainstreaming”);
- hatékony koordinációs és konzultációs mechanizmusok biztosítása;
- a gyermekek jogaival kapcsolatos kapacitás és szakértelem növelése;
- a gyermekek jogairól való hatékonyabb kommunikáció;
- a gyermekjogok érvényesülésének elősegítése a külkapcsolatokban.

Ahogy a célkitűzésekből kiolvasható, a „hatékonyság, „prioritás” „koordináció” önmagukban csupán súlytalan szavak – a jó szándékon túl – az égvilágon semmit nem jelentenek. Tartalom nélkül csupán

üres frázisok, amelyeket a tagországoknak, azon belül az egyes településeknek kell tartalommal megtölteni.

Magyarország 2012. január 1. napjától hatályba lépő Alaptörvénye Q, cikkének (2) és (3) bekezdése deklarálja, hogy Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját. A gyermekek védelmének jogszabályi alapját is az Alaptörvény teremti meg. XVI. cikkének (1) bekezdése külön nevesített rendelkezést tartalmaz a gyermekek védelmére vonatkozóan:

„minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.”

Az Alaptörvény „Szabadság és felelősség” fejezetében felsorolt alapvető jogok és kötelezettségek körében, több olyan jog is szerepel, melyeket az Egyezmény is nevesít. Többek között: a 2. cikkben szerepel a diszkrimináció tilalma, az 5. cikkben az élethez való jog, a 13. cikkben a véleménynyilvánítás szabadsága, a 14. cikkben a gondolat-, a lelkiismeret-és a vallásszabadság, a 15. cikkben az egyesülési és a békés gyülekezési jog, a 26.cikkben szociális biztonsághoz való jog, a 28. cikkben az oktatáshoz való jog, a 37. cikkben a kínzás tilalma, valamint a 40. cikkben a pártatlan, független bírósághoz, jogorvoslathoz való jog és a 40.cikk i. pontjában az ártatlanság védelme.

Az Alaptörvény L) cikkének (2) bekezdése kimondja, hogy Magyarország támogatja a gyermekvállalást, míg a (3) bekezdés akként rendelkezik, hogy a családok védelmét sarkalatos törvény szabályozza.

A családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény (továbbiakban: Családvédelmi Törvény), amely 2012. január 1-jén lépett hatályba, kimondja, hogy a család olyan önálló közösség, amely erkölcsi alapokon nyugszik, a család Magyarország legfontosabb nemzeti erőforrása, és a családban történő nevelkedés biztonságosabb minden más lehetőséghez képest, továbbá harmonikusan működő családok nélkül nincs jól működő társadalom. A törvény rögzíti a családok védelmére vonatkozó célokat és alapelveket, amelyek kijelölik az állami feladatokat, továbbá deklarálja, hogy az állam - annak érdekében, hogy minden gyermek családban nevelkedhessen fel - támogatja az örökbefogadást, és gyors, méltányos határidőn belüli, a gyermek érdekeit szem előtt tartó örökbefogadási eljárás megvalósítására törekszik.

A törvény fontos része a szülők és a gyermekek jogainak és kötelezettségeinek rögzítése. A kiskorú gyermek szülőjének kötelezettségei között külön nevesíti a gyermek emberi méltóságának tiszteletben tartását, a gyermekkel történő együttműködési kötelezettséget, a gyermek tájékoztatását az őt érintő kötelezettségekről, gondoskodást a gyermek felügyeletéről, illetőleg a szülő kötelezettségét arra, hogy a rávaló tekintettel az államtól kapott támogatást a gyermek nevelésére és gondozására fordítsa. A törvény fenti rendelkezése mind az Egyezmény 12., 13., 14., 17., 18. cikk 2. pontjával, mind a Gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvénnyel (továbbiakban: Gyermekvédelmi Törvény) és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény, IV. Családjogi könyvének rendelkezéseivel összhangban van.

A helyi Gyermekjogi Stratégia kialakításában követendő nemzeti stratégiák alapelvei, prioritásai

A helyi Gyermekjogi Stratégia kidolgozásának alapja a kormányokon átívelő nemzeti stratégiák:

1. „Legyen jobb a gyermekeknek! „ Nemzeti Stratégia 2007-2032
2. Roma Integráció Évtizede Program (RIÉP) Stratégiai Terv 2005-2015
3. Nemzeti Társadalmi Felzárkóztatási Stratégia –mélyszegénység, gyermekszegénység, romák –2011-2020,

A Nemzeti Társadalmi Felzárkóztatási Stratégia mintegy integrálva gondolja tovább a két nemzeti stratégiát.

1. *"Legyen jobb a gyermekeknek"* Nemzeti Stratégia egy generáció alatt három átfogó célt kíván elérni.

- Jelentősen, a jelenleginek töredékére csökkenjen gyermekek és családjaik szegénységének aránya, és ezzel egyidejűleg közeledjenek egymáshoz a gyermekek továbbtanulási esélyei, életkilátásai.
- Radikálisan enyhüljenek a gyermekkirekesztés, szegregálás és mély szegénység szélsőséges formái, csökkenjen az életesélyeket romboló devianciák előfordulása.
- Alapvetően alakuljon át azon intézmények és szolgáltatások működés módja és szemlélete, amelyek ma hozzájárulnak a szegénység és kirekesztés újratermelődéséhez. Ezeknek az intézményeknek és szolgáltatásoknak a mainál sokkal nagyobb mértékben kell hozzájárulniuk a gyermekek képességeinek kibontásához, ahhoz, hogy felnőttként értelmes tevékenységek révén, teljes jogú polgárként kapcsolódjanak be a társadalom életébe.

Az átfogó célok eléréséhez számos területen kell változást elérni. A kiemelt fejlesztési irányok, a következők:

1. Foglalkoztatás, munkaerő-piaci helyzet javítása.
2. A gyermekes családok anyagi helyzetének javítását szolgáló ellátások fejlesztése.
3. Lakás, lakhatás feltételeinek, minőségének, biztonságának javítása.
4. A képességek kibontakoztatását, a sikeres iskolai pályafutást segítő intézmények és szolgáltatások, szegregáció csökkentése.
5. A gyermekes családokat célzó személyes szolgáltatások és szakellátások fejlesztése.
6. Egészség.

A jogok és a demokratikusabb részvétel révén a szegénységre, illetve minden gyerekre ható célkitűzések:

- A jogok, a jogi szemlélet erősítése, a gyermeki jogok javuló érvényesítése.
- A szakmák, intézmények, szektorok, továbbá az állami és önkormányzati szervek, a civil szerveződések, az egyházi és non-profit intézmények javuló együttműködése.
- Az állampolgárok, különösen az érintettek –a szegények és a gyerekek –aktívabb részvétele minden őket érintőügyben.
- A tájékoztatás javítása, az információk sokkal jobbjuttatása mindenkire, az informatika lehetőségeinek felhasználása olyan e-szolgáltatás nyújtásával, amely alkalmas a szegénység enyhítésére

2. Roma Integráció Évtizede Program (RIÉP) Stratégiai Terv 2005-2015

A roma emberek társadalmi - gazdasági helyzetének, társadalmi befogadásának erősítése céljával létrejött nemzetközi kezdeményezés jelentős roma lakosságú európai országok között. Kormányzatokat, civil szervezeteket és kormányközi szervezeteket tömörít.

A Program az

- oktatás,
- foglalkoztatás,
- egészségügy
- lakhatás

prioritásokra összpontosít, a szegénység elleni küzdelem és az antidiszkrimináció szükségességére hívja fel a figyelmet.

2005 februárjában az első nyolc résztvevő tagállam miniszterelnökei Budapesten aláírták a Roma Integráció Évtizede Deklarációját. Jelenleg 12 ország vesz részt a programban: A tagországok mindegyike kialakította RIÉP Akciótervét, amely célokat és indikátorokat határoz meg a prioritási területeken. (Magyarországon a prioritásokat szintén oktatás, foglalkoztatás, lakhatás, egészség témakörében fogalmazták meg.)

A résztvevő tagállamok vállalták, hogy szakpolitikáikat a RIÉP céljainak megfelelően alakítják.

3. Nemzeti Társadalmi Felzárkóztatási Stratégia –mélyszegénység, gyermekszegénység, romák – 2011-2020

A helyi Gyermekjogi Stratégia kidolgozásában ezt a dokumentumot tekintjük kiindulási pontnak és minden tekintetben irányadónak, tekintettel arra, hogy mindhárom nemzeti stratégiát, azok alapvető célkitűzéseit magáénak vallja, azokra már többéves tapasztalattal tud visszatekinteni és azokra, az abban foglaltakra reflektálni is.

A Stratégia átfogó céljai a következők:

- A szegénységben és társadalmi kirekesztettségben élők arányának csökkentése,
- A szegénység, szociális kizáródás újratermelődésének megakadályozása.
- A társadalmi gazdasági javakhoz történő egyenlő esélyű hozzáférés javítása, a társadalmi összetartozás erősítése

A Stratégiában foglalt célok teljesülése, valamint a programok, intézkedések megvalósulásának monitorozása érdekében monitoring rendszert kell kialakítani, a nyomon követés érdekében célzott, nagymintás vizsgálatokat, társadalomtudományi kutatásokat kell folytatni.

A Nemzeti Társadalmi Felzárkóztatási Stratégia legfontosabb vizsgált részterületei, amelyek egyben a helyi Stratégia kifejtésében is irányadóak, a következők.

Helyzetelemzés

- Szegénység
- Gyermekes háztartások, gyermekszegénység
- Roma népesség helyzete
- Gyermek helyzet
- Területi hátrányok
- Oktatáshoz, munkához, egészségügyi ellátáshoz, lakhatáshoz való hozzáférés

Beavatkozási területek

- Gyermek-jól-lét
- Oktatás-képzés
- Foglalkoztatás
- Egészségügy
- Lakhatás

- Bevonás, szemléletformálás, diszkrimináció-ellenes küzdelem

Monitoring, nyomon követés

Valamennyi stratégia esetében elmondható, hogy megszövegezése csak annyiban nyer értelmet, ha az abban foglaltakat, megvalósítandó kitűzéseket, konkrét célokat, megjelölt időhatárokat nyomon követjük, illetve lehetőség szerint be is tartjuk.

Szegénység

Ma Magyarország egyik legsúlyosabb gondja a szegénységben élők, közöttük a roma népesség helyzetének fokozatos romlása. Ennek következménye a leszakadás, a kiszorulás az életlehetőségekből mind a tanulás, mind a foglalkoztatás, mind az egészségügyi szolgáltatások területén, valamint a hátrányos helyzetű térségekben és települések periferiáján növekvő és újonnan kialakuló rossz lakhatási körülmények. Minden harmadik ember (kb. 3 millióan) ma Magyarországon a szegénységi küszöb alatt él, közülük 1,2 millióan mélyszegénységben.

A szegénységi kockázatok különösen sújtják a gyermekeket és a hátrányos helyzetű térségekben élőket. A romák nagy többsége, mintegy 5–600 ezren (összlétszámuk a becslések alapján kb. 750 ezer) ehhez az utóbbi csoporthoz tartozik. Ezért Magyarországon a romák felzárkóztatását megcélzó politikát nem lehet elválasztani a szegénység elleni általános küzdelemtől, a társadalmi és a gazdasági versenyképesség javításától. Ugyanakkor a romák etnikai csoportjára külön figyelmet kell fordítanunk, hiszen a tapasztalatok azt mutatják, hogy a szegények között is ők a legszegényebbek, és eddig őket érték el legkevésbé a felzárkóztató programok. A „kifejezett, de nem kizárólagos” (explicit but not exclusive) célzás uniós alapelveinek megfelelően a roma népesség bevonásához szükség van speciális eszközökre és megközelítésre.

Igaz és szomorú, az a médiában is nagy nyilvánosságot kapott adat, hogy Magyarországon a javuló gazdasági mutatók ellenére nő a minimálbér alatt élő gyermekek száma, ugyanakkor az anyagi javak hiánya vagy megléte sokszor nem releváns a súlyos érzelmi, értelmi, erkölcsi veszélyeztetés szakemberek által tapasztalt eseteinél. Ha tehát az egyéb veszélyeztető tényezőket is figyelembe vesszük, riasztó képet kapunk.

Ugyanakkor továbbra is szembe kell nézni azzal a ténnyel, hogy a társadalom biztos megélhetéssel, stabil egzisztenciával rendelkező része egyáltalán nem, vagy esetleg egy gyermeket vállal, addig a kilátástalan helyzetben lévők számára a gyermekvállalás a túlélésük egyetlen eszköze. Az ilyen családokból kikerülő gyermekek jelentős része az elszenvedett intra- és extrauterin sérüléseknek köszönhetően testileg és/vagy lelkileg, érzelmileg nem egészséges, (későbbiekben nem munkaképes) nem végez többet 8 osztálynál. A primer szocializáció és szülői minta öröklődésének köszönhetően hajlamosabb a devianciákra, egy részük pedig – tapasztalataink alapján, csak kevesen – sikerrel integrálódik a társadalomba.

A legrosszabb körülmények között élő klienskört kétség kívül a roma származású családok jelentik, akiknek gondozásakor figyelembe kell venni a kulturális sajátosságokat (pl. abortusz-ellenesség), ami speciális felkészültséget igényel a gondozók részéről. Kézenfekvő segítség lenne esetükben a különböző cigányszervezetek összehangolt munkája. Amennyiben ehhez a kiépült struktúrához majd sikerrel kapcsolódik a szociális szféra, mint együttműködő társintézmény, hatékonyabb lehetne a cigányság gondozása és érdekképviselése. Amennyiben első lépésként ezt nem sikerül rendezni, szinte nem lehet hosszú távú terveket szőni és hamis illúziókat táplálni a kívánt változást illetően. Ugyanakkor egyetértünk azzal, hogy a jelenlegi helyzetben szükség van bizonyos értelemben vett

pozitív diszkriminációra és minél több, saját kultúrájáért és közösségének tagjaiért tényleges felelősséget érző cigány származású értelmiségre, illetve érdekképviselőkre.

Gyermekszegénység

„Veszélyeztetettség – szegénység” összefüggése illetve megkülönböztetése

Ahogy arra már a fentiekben utaltunk gyermek veszélyeztetettsége és gyermekszegénység bár összefüggő, de jelentéstartalmukban messze nem azonos fogalmak. Az anyagiak megfelelő birtoklása még nem feltétlen zárja ki a gyermek súlyosan veszélyeztetett és kiszolgáltatott helyzetét, ezért egy Gyermekjogi Stratégia kidolgozása kapcsán nem lehetséges, hogy csak anyagi értelemben vizsgáljuk a kérdést.

A már helyi szinten végzett és hivatkozott statisztikai veszélyeztetettség magas értéke (minden második fiatal) jól mutatja, hogy a jelen helyzetet nem lehet leegyszerűsíteni és kizárólag a materiális javak hiányára visszavezetni.

Ezen a ponton talán el is szükséges térni a közbeszéd, sőt a nemzeti stratégiai célok megszövegezésétől és tematikájától. A média némileg leegyszerűsítő megközelítésében úgy tűnik, mintha a gyermekszegénység és ehhez szorosan kapcsolva az éhezés lenne országosan az egyik legjelentősebb kihívás. Kétség kívül létező és súlyos problémáról van szó, de talán –ha jó szándékkal is, és a segíteni akarás lendületével –a médiában megjelenő helyzetkép némileg torzítja a szociális szférában dolgozók által megélt valóságot. A gyermekjóléti szolgáltatásban dolgozó szakembereket megkérdezve inkább az az általános vélekedés, hogy a gyermekéhezés egyelőre a kezelhető problémák közé tartozik, úgy Európában, mint Magyarországon.

Ennek egészen egyszerű oka van. Magyarországon a szociális juttatások és az egyéb, családoknak nyújtott támogatási formák (alapítványi támogatás, programok, egyéni felajánlások) és igazságos elosztás révén elviekben minden gyermek elegendő táplálékhoz juthat. Ha ez mégsem történik meg, ott általában nem a társadalmi felelősségről, hanem az egyéni (szülő(k)) felelősségről kell beszélni.

Ha tehát stratégiai célként tűzzük ki, hogy helyi szinten minden gyermek vonatkozásában biztosítani kell a szükséges mennyiségű és minőségű étkezést, az szinte bármilyen rövid határidő megjelölése mellett is minimális és kötelező elvárás a helyi közösséggel szemben.

Az említett stratégiai cél pedig egyértelmű: lokálisan minél többet elkövetni azért, hogy a gyermekszületések számát növeljük, és az elvándorlást csökkentjük.

- egészségügyi szolgáltatók, gyermekorvosok, házi orvosok, védőnők munkája
- élhető város kialakítása,
- szociálpolitikai kedvezmények (otthonteremtési támogatás, életkezdési támogatás, babaköszöntő csomag, óvodáztatási és iskoláztatási támogatás, Bursa Hungarica pályázat, stb.)

Gyermekbántalmazások

Ahogy arra már fentebb is utaltunk, a veszélyeztettség nem feltétlen mutat összefüggést az anyagi körülményekkel, tehát a szociális ellátórendszerbe sok gyermek úgy kerül be, hogy a család számára elviekben biztosítottak a biztos megélhetéshez szükséges javak.

A közbeszédben nem igazán hangsúlyozott tény, hogy mind országosan, mind helyileg több gyermek van testileg és/vagy lelkileg veszélyeztetve a tönkrement társas kapcsolatokban, konfliktusos családokban, mint tényleges éhezés miatt.

Déaványa városa abban a szerencsés helyzetben van, hogy a gyermekbántalmazásokkal kapcsolatos esetszámról ritkán szükséges beszámolnunk, 2015-ben eddig ilyen eset nem történt. Célunk ennek a pozitív eredménynek a fenntartása, ennek érdekében az érintett szakemberek folyamatos tájékoztatása, képzése, segítése.

A helyi Gyermekjogi Stratégiában mindenképpen prioritást kell, kapjon ez a témakör és ebből következően határozott stratégiai célként fogalmazódik meg, hogy az illetékes gyermekjóléti szakembereknek a jogalkotóra kell hatást gyakorolni, ugyanis a jelenlegi jogalkalmazási gyakorlat mellett a bántalmazott/elhanyagolt gyermek legalapvetőbb jogai sérülnek.

Roma gyermekek helyzete

A romák társadalmi és gazdasági integrációja kétirányú folyamat, amely megköveteli úgy a többség, mint a roma közösségek tagjai gondolkodásának megváltoztatását. A romák társadalmi kizáródása mind a mai napig a kölcsönös bizalmatlanság, az agresszió, az előítéletek állandósulását, a biztonságérzet csökkenését eredményezte. Ezt a helyzetet, mint a 21. századi együttélés és a fenntartható társadalmi és gazdasági növekedés korlátját fel kell számolni.

A romák alacsony foglalkoztatottsága és a roma foglalkoztatottak átlagosan alacsony keresetének közvetlen gazdasági hatása, hogy a gazdasági termelékenységet nemzeti szinten is visszafogja. Hatással van ugyanakkor a költségvetés alakulására is, mely hatás eredője a kiadási és a bevételi oldalon egyaránt megjelenik. Az alacsony foglalkoztatottság és az alacsony keresetek miatt magasabbak a romákat érintő nettó szociális biztonsági kiadások, mivel alapvető szükségleteik kielégítését szociális transzferek és szolgáltatások révén kell megoldani, továbbá a kieső illetve alacsony jövedelmek miatt az adó-és társadalmi védelmi rendszereknek összességében is inkább haszonélvezői, mint befizetői lesznek.

A társadalmi változásokhoz alapvetően szükséges bizalom megteremtése szempontjából is kulcskérdés a statisztikai és adminisztrációs adatok, illetve az ezek segítségével készülő értékelések, a szakpolitikák és a hozzájuk kapcsolódó programok rendszeres, átfogó monitoringja, értékelése. A stratégia célterületeit tekintve –különösen gazdasági nehézségek idején –a beavatkozások számottevő gátjává válhat a célcsoportokkal szembeni bizalmatlanság és gyanakvás. Ez ellen hat a nyilvánosság, az átláthatóság, a problémák és azok valós okának felismerése, az érintettek bevonása a tervezésbe, végrehajtásba, értékelésbe.

Meglehetősen sok, egymástól független felmérés igazolja, hogy Magyarország egészségügyi mutatói a legrosszabbak között vannak Európában. A születéskor várható átlagos élettartam emelkedett ugyan a rendszerváltás óta, mégis az utolsók közt van Magyarország Európában, 5,1 évvel elmaradva az átlagtól. A népességfogyás gyors, a népegészségügyi helyzet rossz, főként a hagyományosan egészségtelen magyar étrend, a kiugróan magas alkoholfogyasztás és a dohányzás miatt.

2009-ben a 15 évesnél idősebb népesség 31,4 százaléka rendszeres dohányos volt, ez az arány Európában majd mindenütt alacsonyabb. Nem meglepő, hogy az alkoholhoz és a dohányzáshoz köthető halálozások aránya kétszerese az európai átlagnak, Magyarország emellett élen jár a rákos és a szív-és érrendszeri megbetegedések arányát tekintve is.

Tragikus adat, hogy az elmúlt húsz évben minden korcsoportban megháromszorozódott az elhízott gyermekek száma Magyarországon, de a fent említett megbetegedések nagy része is visszavezethető a gyermekkorban elmulasztott egészség megőrző intézkedésekre.

Dévaványa igyekszik mindent megtenni az gyermekegészségügy fejlesztése érdekében. jelenleg két gyermekorvos, és 3 fő védőnő látja el a gyermekekkel kapcsolatos közvetlen egészségügyi feladatokat.

Az egészséges életmód és a szemléletformáló programok támogatása kiemelt prioritást élvez. Az elmúlt években Európai Unió forrásból több ilyen program került megtartásra, melyeket a jövőben is feltétlenül folytatni kívánunk. A gyermekeknek és fiataloknak szóló programok kiemelt figyelmet fordítanak a mindennapos testnevelésre, a túlsúly megelőzésére és a túlsúlyos gyermekek kezelésére, a dohányzás megelőzésére és visszaszorítására, a drogprevencióra, a személyiség fejlesztésére, a szükséges védőoltásokra, valamint az egészségtan iskolai oktatására. Valamennyi korosztály esetében kiemelt cél a szív és érrendszeri betegségek és a rosszindulatú daganatok kockázatának csökkentése és a lelki egészség megőrzése.

A szociális és egészségügyi szférában dolgozó szakemberek számára is nyilvánvaló, hogy a nagymértékű áresés miatt, már a társadalom periferiájára szorult, kilátástalan helyzetben lévő fiatalok, várandós anyák is kontroll nélkül használják, hogy egy virtuális valóságban szabaduljanak ideiglenes a mindennapi életük, tényleges nehézségeitől. Mindenképpen prioritásként kell kezelni ezt a jelenkori és minden túlzás nélkül drámainak nevezhető krízist. Bátran szembe kell nézni azzal, hogy az eddig talán működő drogprevenció programok és prevencióba bevont intézmények nem adnak már megfelelő válaszokat.

Ezeket ösztársadalmi és helyi szinten is minél több szakember, intézmény bevonásával, tabuk nélkül, a dolgokat kimondva, néven nevezve, akár új utakat keresve kell megoldani.

A kábítószeres és más káros hatású készítmények elleni fellépés eredményeként 2015 májusában megalakult a Dévaványa Város Önkormányzata Kábítószerügyi Egyeztető Fóruma, melynek legfontosabb célja az érintett szervezetek, intézmények összefogása és közös cselekvésre bírása. A DKEF működéséhez 2015 júniusában az Emberi Erőforrások Minisztere által 200 ezer forint támogatásban részesült.

Gyermekek részvétele

Az ENSZ 1989. november 20-án elfogadott Gyermekjogi egyezményében alapvető jogként jelenik meg a gyermekek véleményének meghallgatása és tekintetbe vétele. Ha meghallgatjuk a gyermeket és komolyan vesszük véleményüket, lényeges változás következik be a mindennapi kapcsolatok során is.

Déaványa Város csak akkor válhat Gyermekbarát településsé, ha garantálja, hogy minden gyermek és fiatal hatással lehet a települését érintő döntésekre, elmondhatja véleményét arról, hogy milyen településen szeretne élni.

Bátorítani kell őket állampolgári és jogalanyi szerepük aktív gyakorlására és véleményük szabad kifejtésére. Ennek érdekében biztosítani kell a gyermekek véleménynyilvánítási jogát, bátorítani kell őket az aktív kommunikációra, véleményeiket, tapasztalataikat tiszteletben kell tartani a döntés során figyelembe kell venni, a gyermekeket aktív és egyenlő polgárokként kell kezelni.

Meg kell teremteni a meglévő lehetőségeken túl azokat a csatornákat, melyek alkalmas helyet teremtenek a gyermekek véleményének formálásra, tájékoztatására, illetve a kétirányú kommunikáció biztosítására.

Stratégiai cél: A gyermekek részvételének fokozása a település életében, véleményük meghallgatása és tekintetbe vétele.

A gyermekjogok biztosítása

A helyi önkormányzatnak kötelessége, hogy a hatáskörébe tartozó kérdések és szabályozások minden szempontból a gyermekek jogait támogatják és védik. A helyi önkormányzatnak a gyermekek szószólójaként kell fellépnie annak érdekében, hogy hatáskörén kívül eső jogszabályi keretek és eljárások is tiszteletben tartsák a gyermekjogokat.

A gyermekbarát elvnek tükröződnie kell mind a helyi jogszabályokban, szabályzatokban, fejlesztési programokban. A helyi önkormányzat szervezeti egységében kijelölésre kerül a gyermekjogok biztosításáért felelős személy.

A gyermekjogok biztosításáért felelős személy feladata a gyermekjogok magas szintű képviselése, a gyermekeket érintő szakpolitikák koordinálása, jelen dokumentum nyomán követése, a gyermekbarát szemlélet népszerűsítése.

Gyermekeket érintő támogatások

Jogszabályi háttér változásai az elmúlt években

A szociális területet lefedő, a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.) és a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.) jelentős változáson ment keresztül.

Az önkormányzati segély kialakításával összefüggő törvénymódosításokról szóló 2013. évi LXXV. törvény és az önkormányzati segély kialakításával összefüggő rendeletmódosításokról szóló 197/2013. (VI.13.) Kormányrendelet módosította a fenti jogszabályokat. A törvénymódosítás értelmében 2014. január 1-jétől az átmeneti segély, a temetési segély és a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás önálló ellátási formaként megszűnt, és önkormányzati segéllyé olvadt össze. A törvény felhatalmazása szerint a települési önkormányzatnak legkésőbb 2013. december 31-éig kellett megalkotnia az önkormányzati segély megállapításának, kifizetésének, folyósításának valamint felhasználása ellenőrzésének szabályairól szóló rendeletét.

A hatáskörök a szerint kerültek módosításra, hogy a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 41.§ (4) bekezdése lehetővé teszi, hogy a képviselő-testület hatáskörét a jegyzőre átruházza.

Hátrányos helyzet

A korábban a közoktatásról szóló törvényből a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet tényének megállapítása a Gyvt. szabályozása értelmében 2013. szeptember 1. napjától a jegyző feladata.

Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében 3 körülményből (szülők alacsony iskolázottsága, alacsony foglalkoztatottsága, illetve a gyermek elégtelen lakókörnyezete) legalább 1 fennáll, halmozottan hátrányos helyzet megállapításához pedig a fenti 3 körülményből legalább kettőnek kell fennállnia. A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megállapítása a gyermekek részére a köznevelés területén kedvezményeket, támogatásokat, jogosultságokat biztosít.

Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások

A pénzbeli és természetbeni szociális ellátások rendszere 2015. március 1-től jelentős mértékben átalakult.

Az állam és az önkormányzat segélyezéssel kapcsolatos feladatai élesen elválasztásra kerültek.

A helyi önkormányzatok felelőssége növekedett a helyi közösség szociális biztonságának erősítésében, a szociális segélyek biztosításában.

Egyéb támogatás biztosításáról a települési önkormányzatok döntenek. Az önkormányzatok által nyújtható támogatás neve egységesen települési támogatás, amelynek jogosultsági feltételeit, típusait az önkormányzatok rendeleteikben határozhatják meg.

Aktív korúak ellátása

(jogszabályi háttér: 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (a továbbiakban: Szt.), 33.§-37/C.§, az átmeneti rendelkezések vonatkozásában: 134.§, 134/B.§)

Az aktív korúak ellátása az aktív korú, nem foglalkoztatott személyeknek nyújtott ellátás, amely olyan személyeknek állapítható meg, akiknek a családjában az egy fogyasztási egységre jutó jövedelem az öregségi nyugdíjminimum 90%-a (25 650 Ft) alatt van, és a családnak nincs a törvényi értékhatárt meghaladó vagyona. Az aktív korúak ellátása keretében kétféle támogatás állapítható meg, a foglalkoztatást helyettesítő támogatás, valamint a rendszeres szociális segély helyébe lépő **egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás.**

A jegyzői hatáskörben lévő aktív korúak ellátásának megállapítása 2015. március 1-től **a járási hivatal hatáskörébe került.** Ettől az időponttól kezdődően az ellátással kapcsolatos ügyek intézésére a járási hivatal jogosult.

Az új egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásra lettek jogosultak azok a személyek, akik azért voltak jogosultak rendszeres szociális segélyre, mert egészségkárosodottnak minősülnek, vagy 14 év alatti gyermekük felügyeletét másképp biztosítani nem tudják.

Az újonnan bevezetendő **egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás (EGYT) összegét** a rendszeres szociális segély összegére vonatkozó szabályok alapján kell kiszámítani, egyedül a családi jövedelemhatár összege változik:

Az EGYT havi összege a családi jövedelemhatár összegének és a jogosult családja havi összjövedelmének különbözete, de nem haladhatja meg nettó közfoglalkoztatási bér 90%-át. (A nettó közfoglalkoztatási bér 90%-a, tehát az EGYT maximuma 2015. évben 46 662 Ft.)

A családi jövedelemhatár összege megegyezik a család fogyasztási egységeihez tartozó arányszámok összegének és az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 92%-ának szorzatával. (2015. február 28-ig az önm. 90%-áig kellett kiegészíteni a család jövedelmét. Az új szabályok szerint egy egyedülálló személy esetében a családi jövedelemhatár összege 26 220 Ft, mert a fogyasztási egység arányszáma: 1, az önm. 92%-a: 26 220 Ft.)

Az Szt. 2015. február 28-ig hatályos 37/A. § (1) bekezdés alapján rendszeres szociális segély akkor állapítható meg és akkor folyósítható – kivéve az egészségkárosodásuk okán ellátásban részesülő személyeket – ha a személy nyilatkozatában vállalja az együttműködési kötelezettséget a települési önkormányzat által erre kijelölt szervvel. Az Szt. alapján az együttműködés intézményi feltételeiről a települési önkormányzat elsősorban a családsegítő szolgálat útján gondoskodik.

A rendszeres szociális segély ellátórendszerből történő kivezetésével megszűnik a családsegítés szerepe az aktív korúak ellátásában részesülők együttműködési kötelezettségének biztosításában. Az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásra jogosult ellátotti kör részére speciális élethelyzetük miatt nem került előírásra együttműködési kötelezettség. A foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő személyek pedig az állami foglalkoztatási szervvel kötelesek együttműködni.

Lakásfenntartási támogatás

(jogszabályi háttér az átmeneti rendelkezésekre: Szt. 134/C.§ (1)-(2) bekezdés)

A lakásfenntartási támogatás szabályai 2015. március 1-jétől kikerültek a szociális törvényből.

Az önkormányzatok a települési támogatás keretében biztosíthatnak támogatást a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez.

Adósságkezelési szolgáltatás

(jogszabályi háttér az átmeneti rendelkezésekre: Szt. 134/C.§ (4) bekezdés)

Az adósságkezelési szolgáltatás szabályai 2015. március 1-jétől kikerültek a szociális törvényből.

Az önkormányzatok a települési támogatás keretében biztosíthatnak támogatást a lakhatási kiadásokhoz kapcsolódó hátralékot felhalmozó személyek számára.

Méltányossági közgyógyellátás

(jogszabályi háttér az átmeneti rendelkezésekre: Szt. 134/C.§ (3) bekezdés)

A méltányossági közgyógyellátás szabályai 2015. március 1-jétől kikerültek a szociális törvényből, ettől az időponttól kezdődően biztosítása nem kötelező.

Az önkormányzatok a települési támogatás keretében biztosíthatnak támogatást a gyógyszerkiadások viseléséhez.

Települési támogatás

(jogszabályi háttér: Szt. 45.§)

Az önkormányzatok által biztosított ellátás neve 2015. március 1-jétől egységesen települési támogatás.

E támogatás keretében az önkormányzatok az általuk támogatandónak ítélt, rendeletükben szabályozott élethelyzetekre nyújthatnak támogatást. Az önkormányzat kötelezettsége abban áll, hogy a települési támogatásról rendeletet alkosson. Annak eldöntése, hogy e támogatás keretében milyen célokra, mely feltételek teljesülése esetén milyen összegű támogatást nyújt, teljes mértékben az önkormányzat mérlegelési jogkörébe tartozik.

Az Szt. által szabott egyetlen kötelezettség az, hogy a képviselő-testület a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került, valamint az időszakosan vagy tartósan létfenntartási

gonddal küzdő személyek részére rendkívüli települési támogatást köteles nyújtani. A létfenntartást veszélyeztető élethelyzet, a létfenntartási gond meghatározása az önkormányzat jogosultsága, hasonlóan az ilyen helyzetekben nyújtandó támogatás összegének meghatározásához.

Az Szt. a települési támogatás keretében biztosítandó juttatások körét példálózóan sorolja fel.

Gyermekeket érintő települési támogatás keretében nyújtható különösen

a) a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez,

b) a gyógyszer-kiadások viseléséhez.

Az Szt. szabályozása szerint a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez nyújtott települési támogatást más jogszabály alkalmazásában lakásfenntartási támogatásnak kell tekinteni.

Otthonteremtési támogatás

Dévaványa Város Önkormányzat Képviselő-testületének 21/2014. (VI.27) önkormányzati rendelete az otthonteremtés helyi támogatásáról szabályozza azon támogatási formát, melyet rászoruló családok részére az e rendeletben meghatározott formájú lakásszerzésüket elősegítse és ahhoz hatékony és sokoldalú anyagi támogatást nyújtson. A támogatás összege és formája: maximum 500 ezer forint vissza nem térítendő pénzügyi támogatás azok részére, akik legalább 3 éve állandó lakcímmel rendelkeznek Dévaványán.

Életkezdési támogatás

Dévaványa Város Önkormányzat Képviselő-testületének 12/2006. (III.31.) önkormányzati rendelete a fiatalok életkezdési kiegészítő támogatásáról szabályozza, hogy a 2005. december 31. napja után született dévaványai gyermeket önálló életkezdéséhez, az állami támogatáson túl életkezdési kiegészítő támogatás illeti meg, melynek összege gyermekenként 20.000 Ft.

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapításának célja annak igazolása, hogy a gyermek szociális helyzete alapján jogosult:

- a gyermekétkeztetés normatív kedvezményének,
- természetbeni támogatásnak (július, november hónapban),
- az ingyenes tankönyvnek az igénybevételére.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapítását a szülő vagy más törvényes képviselő, illetve a nagykorú személy a lakóhelye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjénél kérheti. A jegyző a támogatásra való jogosultságot 1 év időtartamra állapítja meg.

A gyámhivatal annak a gyermeknek állapítja meg a jogosultságát,

a) akinek családjában az egy főre jutó havi jövedelem összege nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 140 %-át (2014-ben 39.900,- Ft) ha

- a gyermeket egyedülálló szülő, illetve más törvényes képviselő gondozza, vagy
- a gyermek tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos, vagy
- a nagykorúvá vált gyermek esetén, ha megfelel az egyéb feltételeknek vagy

b) a fentiekbe nem tartozó esetekben annak a gyermeknek, akinek családjában az egy főre jutó jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 130 %-át (2014-ben 37.050,- Ft) feltéve, hogy a vagyoni helyzet vizsgálata során az egy főre jutó vagyon értéke nem haladja meg a törvényben meghatározott értéket.

Gyermekétkeztetés

Déaványa Város Képviselő-testülete már egy évtizede folyamatosan biztosítja a nyári időszakban – nyári szünet ideje alatt – a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő rászoruló gyermekek napi egyszeri meleg étkeztetését. A költségek támogatásból és saját forrásból kiegyenlítették átlagosan 140 fő gyermek részére.

Babaköszöntő csomag

Déaványa Város Polgármestere 2015. júliustól vezette be azt a polgármesteri intézkedést, melynek értelmében a bevezetést követően minden déaványai újszülött babaköszöntő csomagot kap, mely babaruhákat, ápoláshoz szükséges termékeket, lázmérőt és tájékoztató kiadványokat tartalmaz.

Az esélyegyenlőségi célcsoportokat érintő helyi szabályozás rövid bemutatása.

Déaványa Város Önkormányzat Képviselő-testületének 4/2015.(II.27.) önkormányzati rendelete a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szabályozza helyi szinten önkormányzat által támogatandónak ítélt élethelyzetekre nyújtható támogatásokat.

A Szociális és Egészségügyi Bizottságra átruházott jogkörök a rendkívüli települési támogatás, egyes jogtalanul felvett szociális juttatások visszakövetelés, a Szociális Földprogram megállapítása.

A Polgármesterre átruházott jogkörök a két bizottsági ülés között elemi kár, katasztrófa helyzet, temetkezés esetén rendkívüli települési támogatás és a köztemetés költségeinek megtérítésére kötelezés megállapítása.

A Jegyzőre átruházott hatáskör a települési támogatás lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez nyújtott támogatás megállapítása.

Rendkívüli települési támogatásban részesítendő az a kérelmező, aki önmaga, illetve családja

- létfenntartásáról más módon nem tud gondoskodni vagy
- alkalmanként jelentkező nem várt többletkiadások vagy
- **a gyermek hátrányos helyzete miatt anyagi segítségre szorul.**

Déaványa Város Önkormányzat Képviselő-testületének 21/2013. (XII.13.) önkormányzati rendelete a gyermekvédelem helyi rendszeréről szabályozza a Déaványa város közigazgatási területén működő gyermekvédelmi személyes gondoskodást nyújtó ellátás formáit. A gyermekek védelmét a Képviselő-testület a következő személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások keretében biztosítja.

Személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások:

- a) gyermekjóléti szolgáltatás,
- b) gyermekek napközbeni ellátása,
- c) bölcsődei ellátás.

Monitoring, nyomon követés

Minden stratégia annyit ér, amennyit az abban vázolt cselekvési módok, célkitűzések megvalósításával elérünk. Ezért szükséges az is, hogy a stratégiai célok a realitástól ne rugaszkodjanak messze.

Mindenképpen szükséges, hogy a rendszer hatékonyan továbbműködjön, amelyhez nem viszont nem elégséges elindítani a rendszert, azokat adekvát módon ellenőrizni, értékelni kell.

Az önkormányzat a döntések előkészítésekor, végrehajtásakor és értékelésekor meghallgatja és mérlegeli a gyermekjogi referens véleményét, aki az érintett gyermekek szempontjainak figyelembevételével teszi meg javaslatát.

Elfogadás módja és dátuma

A Dévaványa Város Helyi Esélyegyenlőségi Program Felülvizsgálatának szakmai és társadalmi nyilvánossága megtörtént. Az itt született észrevételeket a megvitatást követően a Stratégiába beépítettük.

Dévaványa Város Önkormányzat Képviselő-testülete a Gyermekjogi Stratégiát megvitatta és 243/2015.(VII.3.) Dv. Kt. számú határozatával elfogadta.

Dátum: Dévaványa, 2015. július 3.

Valánszki Róbert
polgármester